

PISA

Platforma pentru Inițiative
de Securitate și Apărare

**"BOALA PĂCII" ȘI EFECTELE EI ASUPRA
SECURITĂȚII NAȚIONALE**

CHIȘINĂU 2022

O parte semnificativă a populației Republicii Moldova este infectată de "Boala Păcii."[1] Această "boală" reprezintă percepția subiectivă că Federația Rusă nu va folosi instrumentul său militar al puterii împotriva Republicii Moldova deoarece Moldova este un stat neutru și pașnic. Însă această percepție este greșită și reprezintă un fenomen foarte periculos pentru securitatea națională deoarece împiedică pregătirea pentru apărarea țării și scade capacitatea de descurajare a eventualei agresiuni. Respectiv, Republica Moldova trebuie să depună un efort focusat pentru contracararea acestei "maladii."

"Boala Păcii," fără îndoială, în primul rând afectează pregătirea societății pentru contracararea eventualei agresiuni armate împotriva Republicii Moldova. Când societatea nu percepe un risc major, atunci acțiunile societății sânt orientate spre alte priorități. De aceea, astăzi în Moldova avem o parte a societății care este focusată pe probleme cotidiene mai mult decât pe probleme de securitate și apărare. Spre exemplu, un sondaj recent arată că majoritatea populației consideră prețurile, corupția și criza energetică ca fiind riscuri mai mari pentru Moldova decât războiul din Ucraina, chiar dacă la momentul sondajului trecuse aproximativ opt luni de la invazia Rusiei în Ucraina.[2] Aceste preocupări cotidiene, deși sânt și ele importante, distrag atenția și efortul societății de la riscurile existențiale ale Republicii Moldova.

În istorie există multe exemple când state, sau entități au avut de suferit din cauza fenomenelor similare cu "Boala Păcii." Spre exemplu, orașul-stat grecesc Milos, în timpul Războiului Peloponesiac (431-404 î. Hr., confruntare între orașele-state Atena și Sparta) a fost anihilat de către Atena din cauza că a vrut să-și păstreze neutralitatea, fiind un oraș-stat pașnic. Dar și mai importantă este modul în care Atena a luat decizia de a distruge Milos. Atena a considerat că nu poate să-și permită să nu atace Milos pentru că Milos era un oraș-stat slab și nepregătit pentru război.[3]

Alt exemplu, actual și impunător, este Ucraina. În 2014 societatea Ucrainei nu era pregătită pentru o confruntare armată, mai ales cu Federația Rusă. Aceasta a contribuit la pierderi teritoriale temporare. Și invers, în 2022 observăm o determinare fermă a poporului Ucrainean.

Această determinare, însă, nu a apărut de la sine. Ea a fost rezultatul unui efort focusat în domeniul securității și apărării încă din 2014 și astfel, a permis pregătirea efectivă a statului. Prin urmare, "Boala Păcii" are un impact foarte important asupra nivelului de pregătire al statului. Acest impact nu este suficient de vizibil pe timp de pace, dar este prea târziu de abordat odată cu începerea acțiunilor de luptă.

Mai mult ca atât, această percepție subiectivă pare să fie prezentă în diferite categorii de cetățeni, indiferent de etnie, sex, vârstă, etc. Ca rezultat, există probabilitatea ca persoane "infectate" să se regăsească și printre factorii de decizie în diferite organizații private și de stat. Aceste persoane, de multe ori involuntar, fără rea intenție, iau decizii în baza presupunerii lor subiective că actualmente nu există riscuri existențiale pentru Republica Moldova. Efectul acestor decizii devine și mai devastator în timp, atunci când instituțiile private și de stat creează o memorie instituțională deviată de la necesitățile de securitate și apărare. Astfel, "Boala Păcii" devine o realitate de zi cu zi, iar consecințele ei pot fi devastatoare.

[1] "Boala Păcii" este un termen care a fost folosit în publicațiile unui stat din Asia într-un context puțin diferit, dar care se potrivește foarte bine în contextul actual al securității naționale a Republicii Moldova.

[2] Platforma pentru inițiative de Securitate și Apărare și Centrul de Studii Sociale și Marketing "CBS-Research," Octombrie 2022

[3] Robert B. Strassler, ed. *The Landmark Thucydides: A Comprehensive Guide to the Peloponnesian War* (New York: The Free Press, 1996), 352-353.

Împreună cu efectele negative asupra pregătirii pentru contracararea eventualei agresiuni, "Boala Păcii" mai are un alt efect negativ – scade capacitatea de descurajare a unei eventuale agresiuni armate împotriva Republicii Moldova. Conform Strategiei Securității Naționale și a Strategiei Naționale de Apărare, Republica Moldova trebuie să descurajeze eventualele agresiuni armate.[4] Pentru a descuraja însă, orice stat are nevoie de o forță credibilă. Această forță credibilă nu este doar forța militară. Ea are mai multe componente, dar printre altele – și voința poporului. Iar atunci când societatea nu este pregătită pentru o confruntare militară, evident că și voința, și potențialul de descurajare sânt mai mici.

În același timp, statul agresor analizează capacitățile și capabilitățile statului care urmează a fi agresat. Conform majoritatea framework-urilor de analiză, starea societății și voința de a opune rezistență reprezintă un criteriu important. Respectiv, în cazul în care statul-țintă este slab, probabilitatea ca statul agresor să ia decizia de a invadea, este mai mare. Cum a spus fostul secretar de stat al Statelor Unite, d. D. Rumsfeld: "slăbiciunea provoacă." [5] În acest context, "Boala Păcii" cu siguranță reprezintă o slăbiciune și afectează negativ capacitățile RM de descurajare. Or, un stat în care poporul nu este pregătit pentru confruntare, nu poate afirma că are potențial de descurajare.

Dacă tot este evident că "Boala Păcii" reprezintă un risc la adresa securității naționale, cum trebuie Republica Moldova să acționeze? Aici este important de menționat că actualmente Republica Moldova deja abordează multe dintre aspectele acestei "Boli a Păcii," dar problema a fost lăsată fără atenție pe parcursul a mai multor ani și respectiv, remedierea durează. Probabil cel mai important este faptul ca societatea să înțeleagă că suferă de această percepție subiectivă. Numai după ce poporul va realiza că există o problemă, va fi posibilă o redresare efectivă a situației.

Societatea trebuie să înțeleagă că "Boala Păcii" se datorează mai multor factori, dar cel mai important este că de la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial, cetățenii Republicii Moldova nu au participat la confruntări militare de mare amploare. Chiar și Războiul din 1992 a fost un război cu obiective relativ limitate. Prin urmare, datorită faptului că nu au fost confruntări armate de mare amploare nici în Moldova, nici în regiune timp de peste 50 ani, s-a creat o paradigmă a Păcii nu doar în Moldova, dar și în unele state Europene. Însă, aceasta perioadă relativ liniștită a fost mai degrabă o anomalie decât o normă în istoria Europei. Istoria Europei, de fapt, a fost dominată de războaie din cauza spațiului limitat și a numărului relativ mare de populație.[6] Dacă e să privim obiectiv și critic în istorie, nu putem exclude pentru viitor probabilitatea războaielor între state, iar Republica Moldova nu poate fi o excepție.

În același timp, având Federația Rusă relativ aproape de hotarele Republicii Moldova, riscul unei confruntări militare este și mai mare pentru că Federația Rusă are o cultură strategică ofensivă. Chiar dacă extinderea teritorială nu este una din caracteristicile regimurilor autoritare, Rusia a tins periodic să se extindă teritorial, cel puțin începând cu secolul XVI. Chiar și recente declarații ale mai multor oficiali de la Moscova denotă aspirațiile ofensive în regiune, inclusiv în țara noastră.[7] Societatea Republicii Moldova trebuie să înțeleagă că un stat cu o cultură strategică ofensivă și capabilități ofensive nu are motive să se abțină de la o invazie, dacă nu există factori care să descurajeze statul agresor.

[4] Parlamentul Republicii Moldova, Strategia Securității Naționale a Republicii Moldova (2011), <http://lex.justice.md/md/340510/>.

[5] Eliot A. Cohen, *Supreme Command: Soldiers, Statesmen, and Leadership in Wartime* (Anchor, 2003), 230, tradus de autor.

[6] Charles Tilly, *Coercion, Capital, and European States, A.D. 990-1990* (Wiley, 1990), 14, tradus de autor.

[7] Unica, <https://unica.md/monden/in-timp-ce-ucrainenii-sarbatoresc-retragerea-rusilor-din-herson-oficialii-de-la-moscova-ameninta-obiectivul-nostru-este-sa-ajungem-la-granitele-cu-romania-si-polonia/>.

În pofida tuturor argumentelor despre consecințele "Bolii Păcii," cineva ar putea aduce contraargumente, în special menționând că pregătirea societății pentru o eventuală confruntare armată ar putea genera o dilemă a securității (the security dilemma) și prin aceasta, ar putea provoca statul agresor la acțiuni preventive. Aceste argumente, însă, pot fi ușor refutate pentru că ridicarea nivelului de conștiință despre severitatea și probabilitatea riscurilor este parte a unei strategii defensive, nu ofensive, iar între aceste două strategii există diferențe semnificative (în forțe, mijloace, politici). Republica Moldova nu are nici capacitatea, nici condițiile pentru a deveni o amenințare sau pentru a crea o dilemă a securității. Mai mult ca atât, politicile de securitate ale Republicii Moldova sunt clar defensive. Și chiar dacă, ipotetic vorbind, la un moment dat Moldova ar avea careva intenții ofensive, aceste capacități ar fi create în timp, ele ar fi vizibile și ar permite actorilor internaționali să întreprindă măsuri corespunzătoare. Respectiv, argumentul precum că pregătirea societății pentru o eventuală confruntare militară și tratarea "Bolii Păcii" ar provoca o dilemă de securitate, nu este valid.

În concluzie, oricât de mult nu și-ar dori un stat să evite războaiele, există variabile care nu depind de acel stat. În cazul Republicii Moldova, atât timp cât Federația Rusă are capacități ofensive, va exista riscul confruntării militare, oricât de neutră va fi Republica Moldova și oricât de mult va încerca să evite un război. Respectiv,

"Boala Păcii," adică percepția subiectivă despre imposibilitatea unei agresiuni armate, reprezintă un fenomen foarte periculos pentru securitatea națională deoarece nu permite pregătirea statului pentru apărare și face descurajarea necredibilă. De aceea, Republica Moldova trebuie să-și intensifice efortul în vederea pregătirii societății pentru apărarea Patriei. "Boala Păcii" nu va fi ușor de eradicat, dar dacă va fi lăsată, ea nu se va trata de la sine. Cineva va plăti cu mult mai scump pentru independența, suveranitatea și integritatea Republicii Moldova dacă societatea moldovenească nu va scăpa de "Boala Păcii."